

ОСОБИСТИСТНО-ОРИЕНТОВНИЙ ПІДХІД ДО УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЗАНЯТЬ З РУЧНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРАЦІ

В статті досліджується потенціал уроків трудового навчання в реалізації особистісно-орієнтованого підходу до виховання сучасних школярів. Автор підкреслює доцільність використання з цією метою комп'ютерних технологій.

In article the potential of lessons of labour training in realization of personally oriented approach to education of modern schoolboys is investigated. The author emphasizes expediency of use with this purpose of computer technologies.

Метою ручної художньої праці є гармонійний розвиток особистості, виховання любові до праці, прекрасного та й загалом до всієї спадщини Української національної культури. Діти повинні бачити в простих речах матеріали, які після обробки матимуть своє побутове значення. Таким чином, ручна художня праця цілеспрямовано впливає на розвиток індивідуальних творчих здібностей особистості. Підсумком навчання з продуктивною працею, яка повинна мати кінцевий результат, створює умови розвитку естетичного та художнього смаку, абстрактного розумового та технічного мислення.

У наш час створені умови для розвитку і відродження народних ремесел. Сучасні програми з трудового навчання розкривають горизонти для творчої роботи над художніми виробами. В пояснювальних записках до програм з трудового навчання наголошується 40%™ можливості використання варіативних програм. Варіативна частина програм загальноосвітніх шкіл представлена різноманітними видами художніх ремесел. Загально відомо, що заняття художніми ремеслами створює умови творчого ставлення до праці, а в першу чергу до розробки об'єкту праці. За умови використання сучасних педагогічних технологій зростає якість знань та умінь за рахунок активізації пізнавальної діяльності учнів та зацікавленості під час виготовлення виробів. Це пов'язано з можливістю самостійної роботи над розробкою технології проведення робіт, вибором матеріалу, інструментів та інших чинників, які викликають потребу в роботі. Крім того, соціально-педагогічний підхід пропонує установлення

на особистісно-орієнтоване керування процесом творчого розвитку здібностей школяра. У своїх дослідженнях К.Ю. Цируль звертає увагу на те, що: "Навчання праці допомагає загальному розвитку тим, що вимагає руху тіла, діяльності м'язів і тим самим сприятливо діє на здоров'я учнів" (4,56). У праці найповніше розкриваються якості особистості, її інтереси, здібності. Створюються сприятливі умови для творчого підходу до справи. Робота з різноманітними матеріалами, надає можливість школярам з початкової школи мати уявлення про геометричні фігури, тіла, які вони використовували під час виготовлення власних виробів. У процесі роботи над виробами потрібні були фізичні зусилля для виготовлення того чи іншого виробу. Тому матеріали, які використовуються під час виготовлення виробів, не вимагають великих фізичних зусиль, а інструмент досить простий і, в залежності від діяльності, має доволі обмежене використання. З фізичним розвитком учнів, з урахуванням їхніх індивідуальних можливостей ускладнюються завдання, вправи, прийоми роботи і об'єкти праці. Це повинно бути пов'язано, в першу чергу, з особистісно-орієнтовним підходом до кожного школяра.

Провідні педагоги К.Ю. Цируль, Н.В. Касаткін, Н.П. Столп'янський тощо, зробили вагомий внесок у створення вітчизняної системи трудового навчання. На сьогоднішнє трудове навчання вимагає від школярів знань з різноманітних дисциплін, які викладаються в школі. Під час проведення занять як з технічної, так і з ручної художньої праці необхідні знання з математики, фізики, біології, хімії та інших фундаментальних дисциплін. Особливої уваги заслуговує робота з комп'ютерною технікою. Використання комп'ютера для розробки моделей створює можливість швидко і якісно виконати поставлене вчителем праці завдання. При використанні комп'ютерних навчально-контролюючих програм можна за короткий термін надати знання та провести оперативний контроль їх якості.

Використання сучасних педагогічних технологій у проведенні занять в майстернях сприяє особистісно-орієнтовному підходу до формування і контролю знань кожного учня. Працюючи з ЕОМ, школяр має можливість отримати знання, які виходять за межі програми і необхідні для виконання поставленого завдання. В учня зникає необхідність працювати з літературою в бібліотеці.

Працюючи над виробом, учень має можливість за допомогою графопроектора розробити форму, орнамент, виявити послідовність виготовлення об'єкту праці, економлячи за рахунок роботи в майстерні навчальний час. Крім того переносячи на папір розроблений виріб, він не повинен користуватися машиною, а креслити самостійно з використанням олівця, лінійки, гумки та інших креслярських інструментів. Такий підхід до проведення занять з використанням комп'ютера сприяє розвитку

координації рухів, окомору.

Проте, необхідно зауважити, що завдання, які поставлені школярам, повинні бути сформульовані відповідно до конкретної умови; не мати повної інформації, яку школяр повинен відшукати сам; завдання мають бути особистісно-зорієнтовані на кожного учня; робота має носити самостійний характер; школярам необхідно надавати певну ступінь вільного пошуку інформації під час виконання завдання.

Такі умови сприяють формуванню навичок дотримання технологічної дисципліни, точного виконання вимог завдання, а також активізують пізнавальну діяльність школярів. Підґрунтям завдань, а вони можуть носити як теоретичний, так і практичний характер, можуть бути: розробки орнаментів, форми виробів, пристосувань для роботи, запитання про будову інструментів, розробки технологічних карт та іншої документації, яку буде використано в процесі роботи над певним виробом, під час виконання технологічних операцій.

Досить цікавими є розроблені за допомогою ЕОМ роботи, де використовують тирсу, дрів, кісточки плодів та інші матеріали, які у своєму поєднанні створюють мозаїчні панно. Виготовлені в процесі ручної художньої праці вироби можуть задовольнити смак будь-якої людини і прикрасити інтер'єр холу школи, класу, аудиторії. Мозаїчні панно, виготовлення яких займає чимало часу, потребують матеріалів самого різного походження. Тому протягом року учні добирають необхідний матеріал, який використовують для даного виробу.

Для створення художніх виробів з відходів потрібен не досить складний інструмент: ножиці побутові, для різання металу, клей та основа для виготовлення панно. Сюжети можуть бути різної тематики. Сам задум повинен бути творчою ідеєю самого виконавця. У своїх дослідженнях Л.Д. Ронделлі звертав увагу на те, що „...Справжня дитяча творчість не обходиться без допомоги дорослого” /1,123/. Діти повинні використовувати свої знання, вміння та навички, розвивати фантазію, створювати художньо-осмислені композиції, розвивати задатки творчості, зауважуючи на розвиток особистості в процесі ручної художньої праці взагалі. Л.Д.Ронделлі наголошує, що „у дітей пам'ять в пальцях” (1,123). Тому значення ручної художньої праці досить вагомим в процесі розвитку особистості, а програми з художньої ручної праці, повинні мати продуктивний, творчий характер і основний акцент повинен бути на розвитку самостійності, розкритті здібностей особистості.

Розглядаючи зміст особистісно-орієнтованого підходу до проведення занять з ручної художньої праці, яка складається з основних провідних компонентів: інформаційно-теоретичного, гностичного, проєктувального, конструктивного, організаційного, комунікативного, - створюються умови для визначення таких критеріїв проведення занять:

а) сформуувати потребу в учнів в оволодінні знаннями, практичними навичками та уміннями для удосконалення власної майстерності; б) знати теоретичну та практичну суть занять з ручної художньої праці; в) розвивати бажання досконало володіти азами вибраних ремесел; г) розвивати та вдосконалювати художні та естетичні здібності, що забезпечують можливість емоційного переживання та оцінки творів декоративно-ужиткового мистецтва; д) удосконалювати свій художній та естетичний світогляд; е) вміти самостійно виготовляти вироби декоративно-ужиткового характеру; є) вміти оцінювати власний виріб та визначити його вжиткове призначення та вартість.

Спостерігаючи за проведенням занять з ручної художньої праці при особистісно-орієнтованому підході виявлено зацікавленість до відвідування занять. Покращилась дисципліна школярів, якість знань учнів. Заняття з використанням комп'ютерної техніки стали більш інформативними.

Література:

1. Ронделли Л.Д. Народное декоративно - прикладное искусство. - М.: Просвещение, 1984. - 143 с.
2. Савченко А.Я. Формирование познавательной самостоятельности младших школьников. Автореферат дис. ... доктора педагогических наук. -К., 1992. -182с.
3. Цируль К.Ю. Ручной труд в общеобразовательной школе. - С-Петербург.: Издание Картографического Заведення А. Ильина, 1894. - 258с.